

REVISTA ECONOMICA.

Organ financiar-economic.

Organul oficial al „SOLIDARITĂȚII“, asociațiune de institute financiare ea însoțire.

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „SOLIDARITATEA“ sunt:

Agricola (Ecia), Agricola (Hunedoara), Agricola (Lugoș), Agricola (Sebeșul-săsesc), Albina, Ancora, Ardeleana, Arieșana, Arina, Armonia, Auraria, Aurora (Baia-mare), Avrigeana, Bănățana, Banca Poporală (Caransebeș), Banca Poporală (Dej), Banca Poporală (Arpașul-inf.) Beregsana, Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Boșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de împrumut ca însoțire (Bicaz), Cassa de păstrare (Mercurea), Cassa de păstrare (reuniune) (Săliște), Câmpiana, Cârțișoreană, Chiorana, Chiseteiana, Codreana, Codrul, Comuna, Concordia (T.-Uzdin), Cordiana, Coroana (Bistrița), Coroana (Timișoara), Corvineana, Creditul, Crișana, Cugieana, Decebal, Detunata, Doina, Drăganul, Dunăreana, Economia (Cohalm), Economul, Făgețana, Frăția, Frățietatea, Furnica, Geogeană, Gloria, Grănițerul, Hațegana, Hondoleana, Însoțire de credit (Veștem), Institut de credit (Mehadia), Institut de credit (Gavosdia), Isvorul (Sângeorgiu), Isvorul (Sebeșul-inf.), Iulia, Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Lucașfăru, Lumina, Mărgineana, Mercur, Mielul, Minerva, Munteana (Corniareva), Murășiana, Murășianul, Nădlăcana, Negoiul, Noiana, Olteana, Oraviciană, Orientul, Panciovana, Patria, Piatra, Plugarul (Cacova), Plugarul (Săcădate), Poporul (Lugoș), Poporul (Săliște), Porumbăceana, Progresul, Reuniunea de împrumut și păstrare (Ily-mare), Riureana (Cap.-Mănăstur), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana (Caransebeș), Sebeșana (Sebeșul săs.), Secășana, Selăgeana, Sentinela, Șercăiana, Silvania, Someșana, Speranța (Hosman), Steaua, Târnăveana, Țibleșana, Timișana, Ulpiana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul (Sănmărtin), Vulturul (Tășnad), Zărândeana, Zlăgnea.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12.—, pe ½ an K 6.—

Redactor responsabil:
CONSTANTIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Din trecutul chestiei cooperativelor la noi și faza ei actuală.

I.BCU Cluj / Central

Deși avem vechi începuturi de cooperatie, mai ales de însoțiri de credit, putem afirma că chestia cooperativelor la noi a lăncezit și, durer, lăncezește și în timpul de față, pe când la compatrioții noștri sași și maghiari ea a luat o frumoasă dezvoltare. Tot așa, dacă nu și mai bine în unele privințe, a luat avânt această chestie și la frații noștri din România, ca să nu mai facem asemănare cu dezvoltarea acestei probleme vitale la alte popoare din Europa și America.

Ca să arătăm că și la noi chestiunea cooperativelor a început să fie considerată, în mod sporadic, în același timp ba chiar mai de timpuriu de cât de popoarele conlocuitoare din patrie și de frații noștri din România, vom trece în revistă, pe scurt, următoarele date pentru a să trecem apoi la noua fază, în care ea a intrat acum.

La 1868 găsim în comuna *Rășinari* prima «Societate de păstrare și împrumut», înființată de *Visarion Roman*, însoțire, care s'a desființat, după 13 ani de existență, la anul 1881.

Tot *Visarion Roman* a înființat, la 1872, în legătură cu «*Albina*» *reuniuni de credit*, cari până la anul 1875 toate s'au desființat.

În 1872 s'a înființat în *Năsăud* «*Aurora*», societate de împrumut și păstrare, care există și azi și s'a dezvoltat frumos în cursul timpului.

La 1884 s'a întemeiat în *Săliște*, «*Cassa de păstrare*», (reuniune), după modelul «*Cassei de păstrare săsești din Sibiu*», pe baze pur altruiste, cu un modest capital social de K 26,000.—, adunat din cotizații lunare à K 2.—

Principiul altruistic, depus în statutele sale originale, a rămas, chiar și după câteva modificări ale statutelor, mare parte nealterat. Căci «*Cassa de păstrare*» din *Săliște* se distinge, îndeosebi, prin spiritul său de sacrificiu pentru scopuri culturale și filantropice, pentru cari jertfește an de an circa 42% ale beneficiilor sale nete.

Dela anul 1894 începe să înființeze însoțiri de credit «*Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiului*», și dela această dată se ivesc astfel de însoțiri nu numai în comitatul Sibiiului, ci și în alte regiuni ale patriei noastre locuite de Români.

Pentru răspândirea însoțirilor de credit a lucrat și lucrează institutul de credit și economii «*Economul*» din *Cluj*, care a înființat câteva astfel de însoțiri în comunele din cercul său de activitate.

La 1902 dl *Vasile C. Osvadă* înființează însoțirea de credit «*Agricola*» în *Hunedoara* și stăruie prin graiu, în scris și în faptă pentru întruparea cooperativelor la noi, îndeosebi pentru întruparea *însoțirilor pentru asigurarea vitelor*.

La 1890 se pornește o lucrare mai înadins pentru întruparea cooperativelor săsești în *România* și în *Bucovina*.

La *Maghiari* chestia cooperativelor a fost pornită cu toată seriozitatea și sistematic la anul 1886 prin contele *Alexandru Károlyi*.

Sașii, e adevărat, au început ceva mai de timpuriu cu îmbrățișarea chestiei tovărășiilor, urmând sistematic și constant pe calea apucată. Sub aripile *Cassei de păstrare* din Sibiu ei au înființat *însoțiri de credit sistem Raiffeisen* aproape în toate satele lor, de asemenea *însoțiri de valorizare*, de consum etc.

Dela 1898, când, în Ungaria s'a regulat, prin un articol deosebit de lege, chestia centralei regnicolare a însoțirilor de credit, aceste au luat un frumos avânt la *Maghiari*, sprijinite fiind de stat și sporindu-se numărul lor mult peste o mie. De altă parte câteva alte centrale, cum sunt: aceea a însoțirilor de consum («*Hangya*»), a însoțirilor, așa numite, creștine, etc., cu al căror concurs și sub al căror patronaj s'au înființat astfel de însoțiri și într'un număr destul de însemnat de sate românești.

Iată deci, că pretutindeni, unde chestia cooperativelor a fost îmbrățișată cu pricepere, cu căldură și devotament, fie din partea statului, fie din partea unei corporațiuni ea s'a dezvoltat în scurt timp și prosperează, dând frumoase rezultate.

Așa la Sași, așa la *Maghiari* și totașa în România și în alte țări. Numai la noi, la Românii din Ungaria, chestia cooperativă vegetează. Exemplele și impulsurile date până acum, din nefericire, nu au avut darul să deschidă o cale largă cooperăției și să vedem această mare chestiune acclimatizându-se în masă, și în satele noastre.

Dimpotrivă, am văzut în cursul timpului multe experimentări nesuccese: însoțiri de credit schimbate în societăți pe acții, multe societăți și însoțiri de consum, de valorizare și asigurare a vitelor desfăcându-se cu pierderi considerabile, și alte însoțiri economice abia vegetând.

II.

Situația aceasta nefavorabilă, care inspiră serioase îngrijorări tuturor oamenilor cu durere pentru binele poporului nostru, este acum pe cale de a se schimba.

Sunt tocmai doi ani dela data, când marele român, dl *Vasile Stroescu* a pus la dispoziția «*Asociațiunii*» suma de K 50,000— cu scopul de a se urni din loc și de a se promova mai cu succes chestia cooperativă la poporul nostru românesc din Ungaria.

După multe și interesante peripecii prin cari a trecut această chestie în curs de doi ani, ea a ajuns acum în pragul deslegării definitive.

Prin alegerea conferențiarului cooperativ în persoana dlui *George Stoica*, absolvent al

școlii superioare comerciale și publicist, s'a făcut primul pas pentru urnirea din loc a acestei probleme.

El conferențiar a compus în luna Ianuarie a. c. un proiect de *statute-tip pentru înființarea de bănci populare*. Acest proiect a fost dat spre examinare unei *comisii* compuse din domnii: I. F. Negruțiu, I. I. Lăpădatu, V. C. Osvadă, Iuliu Enescu, Victor Tordășianu, Nicolae Iancu, A. Oțoiu, Dr. Lucian Borcia și R. Simu. Comisia aceasta s'a întrunit în Sibiu la 2 Martie a. c. și a desbătut, în două ședințe, proiectul de statute, ce i s'a prezentat, făcând modificările pe cari le-a crezut necesare. Astfel modificat proiectul de statute a fost prezentat din nou în ședința comitetului central al «*Asociațiunii*» din 15 Martie a. c., care, în fine, cu mici modificări l-a primit și a dispus să fie tipărit în 3000 de exemplare cu text românesc și în 1000 exemplare cu text maghiar spre a fi distribuit pretutindeni unde se va simți trebuința de a se înființa bănci populare.

Deodată cu numitul proiect de statute conferențiarul cooperativ al «*Asociațiunii*» a prezentat comitetului central un proiect cu privire la activitatea, ce va avea să o desfășure în scopul întrupării cooperăției la noi, împreună cu câteva propuneri, cari toate au fost primite de comitet.

Credem, că va fi de interes pentru cetitorii «*Revistei Economice*» să cunoască, măcar în trăsuri generale, hotărârile comitetului «*Asociațiunii*», luate în baza propunerilor dlui conferențiar. Anume, afară de *primirea statutelor pentru înființarea de bănci populare*, cari se tipăresc acum, comitetul a mai aprobat și *îndrumările pentru înființarea băncilor populare și toate actele*, cerute de formalitățile legale în scopul înființării acestor bănci; de asemenea un stoc de registre practice pentru bănci.

A numit la propunerea conferențiarului o *comisie permanentă*, compusă din domnii: I. F. Negruțiu, I. I. Lăpădatu, Dr. L. Borcia, V. Tordășianu, V. C. Osvadă, N. Iancu, I. Enescu, O. C. Tăslăuanu și R. Simu.

Aceasta comisie va discuta, decâteori va cere trebuința, necesitățile ce se vor ivi în mersul acțiunii cooperative și conferențiarul cooperativ ei îi va prezenta raportul său lunar asupra activității sale și dela ea va primi îndrumările pentru viitoarea activitate.

Iată acum *programul de lucru*, pe timp de 6 luni, al conferențiarului cooperativ:

1. Va lucra o *carte de propagandă* pentru familiarizarea poporului cu ideia cooperăției, care se va publica în Biblioteca populară.

2. Va întocmi o lucrare, care să cuprindă câteva *noțiuni elementare de contabilitate*, înso-

țite de explicări practice și de fixarea unui sistem cât se poate de simplu pentru treceri în registre, lucrare care deasemenea se va publica în Biblioteca populară.

3. Va face o *propagandă* continuă în ziare pentru familiarizarea publicului nostru cu ideea cooperăției.

4. Își va începe *turneul prin țară* încă în Aprilie, anume în comitatul Făgărașului, al Clujului și al Bihorului, făcând o propagandă cu vorba și îndrumând pe săteni pe calea sănătoasă a însoțirilor.

Se va abate, după împrejurări, și pe acolo, unde i se va cere sfatul și pe unde însoțirile dau rezultate nemulțămitoare.

Va căută să cerceteze institutele similare ale altor neamuri, îndeosebi băncile populare săsești, centrala pentru Ardeal a însoțirilor «Hangya» dela Aiud; apoi expoziturile economice ungurești din Cluj și Murăș-Oșorheiu, adunând de pretutindeni instrucțiunile necesare mișcării noastre economice și aplicându-le nevoilor noastre.

5. Va stăruî și pentru întruparea altor feluri de însoțiri decât bănci populare, cum sunt de pildă: însoțiri pentru cumpărare și exploatare în comun de mașini agricole, însoțiri de valorizare, de producțiune, pentru vânzarea în comun a laptelui și a derivatelor lui.

Lucrarea în această direcție este prevăzută în §-ul 2 al statutelor pentru băncile populare, unde s'a luat și dispoziția ca băncile să ia sub ocrotirea și în cadrele lor înființarea astorfel de tovărășii, lărgindu-se în chipul acesta terenul de activitate al băncilor populare.

6. În lunile Maiu și Iunie, printre lucrările obicinuite, va căută a predă o serie de câteva lecțiuni la institutele noastre pedagogice și teologice, asupra istoricului cooperăției, mișcarea cooperativă în diferite țări și foloasele ei morale și materiale, cum și câteva noțiuni de contabilitate practică.

7. În Iulie și August va țineă cursuri asupra cooperăției cu preoții și învățătorii în centrele mai de samă ale părților locuite de români.

* * *

Dupăcum se vede din cele de mai înainte, chestia cooperativelor întră și la noi într'o fază nouă.

În urma îndemnului, venit în ora supremă, din partea dlui Stroescu și mai ales prin considerabilul ajutor de K 50,000 pus de dânsul la dispoziția «Asociațiunii» în scopul propagandei ce, neapărat, este trebuință să se facă, în mod sistematic, pentru întruparea cooperăției la poporul nostru și în urma pregătirilor ce s'au făcut și se fac pentru îndeplinirea no-

bilelor intențiuni ale dlui Stroescu, — avem bună nădejde că, lucrarea începută va fi bogată în rezultate și chestia cooperăției își va deschide drum larg în mijlocul poporului nostru, spre binele și fericirea lui.

Într'un viitor articol vom arăta datorințele publicului nostru în fața propagandei începute pentru întruparea cooperăției la noi.

Responsabilitatea poștei.

Partea cea mai mare a publicului, când se folosește de poșta este de credință, că pentru expedițiile încredințate ei aceasta instituțiune este responsabilă conform legii comerciale sau a legii civile, sau cel puțin în măsură ca oricine altul, după legea civilă sau dispozițiile referitoare ale legii comerciale. Credința aceasta, foarte generalizată, însă este greșită și formează izvorul a o mulțime de pretensiuni de despăgubire ridicate fără rezultat față de poșta. Nici chiar judecătorii — mai ales cele de instanța primă — nu știu pretutindenea că pentru poșta nu este normativă legea comercială și legea civilă, și judecă poșta, resp. erarul uneori la despăgubiri, la cari aceasta instituție nu poate fi obligată.

Relația de drept dintre poșta și publicul, care se folosește de aceasta instituție o normează un regulament special numit «Postai Tarifák és Posta üzleti Szabályzat» investit cu putere de lege.

Când se tractează despre responsabilitatea poștei cea dintâi și cea mai importantă întrebare este așa numita chestiune personală. *Față de cine* este responsabilă poșta și pe temeiul acestei responsabilități *cine* este în drept a pretinde despăgubire dela poșta, respective erar?

Privitor la aceasta, tarifa și regulamentul poștei, amintit mai sus, conține dispoziția generală că până atunci, până când obiectele (expedițiile poștale) încredințate poștei nu sunt inmanuate adresatului poșta este responsabilă față de trimițător, iar după inmanuare față de adresat. De aici urmează că dacă pentru o expediție poștală pierdută, deci neinmanuată, despăgubirea o pretinde adresatul, cererea acestuia se poate, ba cu aplicarea riguroasă a normelor, trebuie respinsă fără nici o pertractare meritorică a cererii. Totasemenea, dacă pentru ceva deteriorări (vătămări) constatate după inmanuarea obiectului din partea poștei, despăgubirea o pretinde trimițătorul. Considerând însă că normele poștei admit transmiterea (cedarea) dreptului de a cere despăgubire, dispoziția aceasta nu se urmează atât de riguros, ci reclamantul nejustificat este de regulă invitat a-și prezenta actul de cesiune. Întrucât nu se poate justifica ca cessionar al celui în drept de a pretinde despăgubirea, — cererea se respinge necondiționat. De observat este, că încercarea de inmanuare nu se poate considera ca inmanuare. Iar ca efectuită se privește inmanuarea numai dacă adresatul de fapt a luat în primire obiectul (expediția) resp. a confirmat primirea cu semnătura sa proprie sau a plenipotențiatului său. Dacă adresatul, după confirmarea primirii prin semnătura sa, restituie poștei expediția nedesfăcută: aceasta nu alterează faptul inmanuării efectuate. Poșta și organele ei de altcum nu au voie a mai reprimi obiectele inmanuate în regulă, și dacă acelea se lasă în localul poștei, aceasta nu mai este respon-

sabilă pentru ele, ci le tractează resp. păstrează ca obiecte fără stăpân.

A doua chestiune importantă este, că partida, care se folosește de serviciul poștal, față de cine își poate valida dreptul, pe cine face responsabil, dela cine poate aștepta restituirea pagubei sale existente sau închipuite? Publicul, când se folosește de poșta, ajunge în relație de drept cu instituția însăși și nu cu funcționarii poștei, cari sunt responsabili numai față de organele lor superioare. Deci însăși instituția, poșta, este responsabilă, și anume fără privire dacă este erarială sau neerarială (cu magistrul poștal angajat prin contract).

Ce privește *locul unde și modul cum sunt* a se valida pretensiunile de pagubă ale publicului față de poșta trebuie să se știe că sunt două foruri. *Instanța primă care judecă pretensiunile de acest fel sunt direcțiunile de poșta ceruale.* (Pentru Ardeal în Cluj, pentru părțile bănățene în Timișoara) *Instanța a doua este ministrul de comerț.* Cererea de despăgubire adresată direcțiunii poștei este scutită de timbru. În contra hotărârii instanței prime se poate da apel la ministrul de comerț în timp de 15 zile, socotite dela inmanuarea hotărârii. Apelul acesta se timbrează: coala primă cu K 2— și fiecare coală următoare cu câte K 1—; aceluzele cu câte 30 fileri. Judecătoria poate pertracta în merit și poate aduce sentință numai asupra acelor chestii de legitimitate dintr-o parte și poșta, cari s'au rezolvat negativ din partea ambelor foruri ale poștei: direcțiunea poștei și ministrul de comerț. Prin urmare dacă nu s'a dat apel la ministrul de comerț în contra hotărârii instanței prime, aceasta s'a ridicat deja la valoare de drept, și în contra ei nu mai are loc nici procedura judecătorească și nici un fel de remediu de drept.

Faptul că chestia despăgubirilor poștale o hotărăsc forurile administrative ale poștei nici decât nu este spre desavantajul publicului, pentru că judecătoriile în cazuri date pot judeca pretensiunile de despăgubire ridicate față de poșta numai cu stricta observare a paragrafilor legii, pe când forul suprem al poștei ministrul de comerț, poate admite și considerații de echitate și pe temeiul acesta să dea despăgubire și în caz când regulamentul poștei ar exclude aceasta.

În ce privește însă baza obiectivă a despăgubirii trebuie să se știe, că *poșta este responsabilă exclusiv numai pentru expediția poștală (banii) încredințată ei și dacă aceea, din ori și ce motiv, nu o poate inmanua aceluia, căruia a destinat-o trimitătorul, datorința poștei este, în sensul normativelor ei, a restitui trimitătorului expediția (banii), ce i s'a încredințat, pe lângă arătarea motivelor, pentru cari nu se pot inmanua.* Pentru neinmanuare, inmanuare întârziată și ori ce consecvențe ale acesteia, poșta nu este responsabilă și sub titlul acesta, resp. sub titlul de pierdere de interese sau de câștig pierdut nu se poate cere despăgubire dela poșta. Pornind din acest principiu fundamental despăgubirea din partea poștei se restrânge numai la cazurile de *pierdere* (nimicire) și *vatămăre* (deteriorare, ciontare, lipsă). Celelalte cazuri posibile sunt numai variații a acestor două posibilități principale.

În caz de pierdere (nimicire) din vina poștei aceasta este necondiționat obligată la despăgubire. Se consideră de pierdut obiectul (expediția) încredințat poștei, când nici nu se inmanuiază adresatului sau plenipotențiatului său și nici nu este în stare poșta să-l restituie trimitătorului.

Dreptul de a pretinde despăgubire dela poșta se justifică cu recipisa poștală, cu care este obligat a do-

vedi trimitătorul sau cessionarul său, că a predat la poșta expediția (obiectul) din chestiune. Este un principiu fundamental că *fără recipisă poștală nu se poate pretinde despăgubire.* Recipisa poștală este deci un document important, care trebuie cu atât mai mult păstrat, cu cât în caz de pierdere, duplicat nu se liberează, iar pretensiunea de despăgubire ridicată fără prezentarea recipisei, poșta o pertractează meritoric numai din echitate, pe baza actelor de manipulație existente, fără a fi însă obligată la aceasta. Indreptățirea de a putea ridica suma de despăgubire partida însă trebuie să o documenteze, contrar nu i se liberează suma. De aici urmează de sine, că pentru expediții (scrisori simple, cărți postale, tipărituri, mustre, ziare etc.) despre cari nu s'a liberat recipise, poșta nu ia nici o responsabilitate în caz de pierdere și nici nu plătește nici un fel de despăgubire.

La *mandatele postale (asignațiuni)* poșta este responsabilă exclusiv numai pentru suma încassată de ea, din contra nu garantează pentru caz de pierdere a mandatului (asignațiunii) și a textului comunicat pe coupon, în caz de inmanuare întârziată și consecvențele ei, mai departe, nici pentru interesele pierdute sau câștigul pierdut.

Chiar și în caz de inmanuare greșită din vina poștei despăgubirea se restrânge exclusiv numai la replătirea sumei încassate. Aceasta are valoare și față de plățile făcute la Cassa de păstrare poștală.

Mărimea sumei de despăgubire, în sensul normativelor poștei, este sau nevariabilă, fixă, sau se stabilește, pe temeiul condițiilor din normativ, după o anumită cheie. Despăgubirea fixă este prevăzută pentru expedițiile recomandate, pierdute sau nimicite. Suma de despăgubire este K 50— în caz de război, jăfuire și de alte cazuri de vis major despăgubirea peste tot n'are loc. Pentru pachete și scrisori cu bani se da în caz de pierdere (nimicire) totdeauna despăgubire, chiar și în caz de vis major.

La *pachete* mărimea sumei de despăgubire depinde de împrejurarea, cum s'a predat pachetul la poșta: cu valoare declarată sau fără? În cazul prim valoare declarată este limita despăgubirii, în cadrul căreia se plătește ca despăgubire valoarea pagubei adevărate constatate. În cazul al doilea limita despăgubirii se calculează pe baza greutateii pachetului, astfel că până la 3 kg. suma maximală a despăgubirii este K 15, până la 5 kg. K 25 și de aci în sus după fiecare chilogram K 5. Și în cazul acesta se plătește ca despăgubire valoarea pagubei adevărate, ce se poate constata. Pentru scrisorile cu bani pierdute asemenea se plătește ca despăgubire, în limita sumei declarate, numai valoarea pagubei adevărate constatate.

Pentru daunele provenite din înregistrarea și avizarea întârziată a sumelor încassate de poșta *pe lângă mandat poștal, pe libele de depuneri a cassei de păstrare poștală sau cec, poșta nu plătește despăgubire.* Cassa de păstrare poștală însă calculează interese după sumele înregistrate cu întârziere, din ziua încasării lor.

Principiu fundamental este că poșta este responsabilă numai pentru pagubele provenite din vina ei sau a organelor ei. Prin urmare dacă o expediție poștală se nimicește sau deteriorează (vatămă) în urma defectuoșității invelitoarei poșta nu numai că nu da nici o despăgubire, ci din contra poate face responsabil pe trimetător și poate cere dela el despăgubire pentru paguba, ca s'au cauzat eventual altor obiecte (expediții poștale).

Cazurile principale, când poșta, conform normativelor nu este responsabilă, sunt următoarele: În

cazuri de inmanuări greșite, provenite din adrese greșite sau defectuoase, necomplete, neprecise. Sub nici o condiție poșta nu este responsabilă și nu dă despăgubire pentru consecuențele transportului întârziat; pentru câștigul pierdut; pentru pagubele, ce le-a cauzat însuși adresatul sau trimețatorul prin neobservarea normativelor poștei; pentru animalele, ce pier în cursul transportului; pentru obiectele sparte; pentru expedițiile declarate cu valoare mai mare ca cea faptică etc.

Responsabilitatea poștei a încetat cu inmanuarea, dacă învelitoarea și sigilele expediției au fost intacte la inmanuare, resp. dacă aceea a fost primită din partea adresatului sau plenipotentiului său fără nici o obiecțiune.

Pretensiunea de despăgubire trebuie validată în general în interval de un an. Procedura de despăgubire începe cu reclamația la poștă, prin prezentarea recipsei poștei (taxa reclamației este 25 fileri). Se poate face la ori și care oficiu postal. Poșta cercetează, ce s'a întâmplat cu obiectul reclamat și dacă s'a pierdut, se pronunță asupra cererii de despăgubire, înștiințând despre aceasta partida. După un an responsabilitatea poștei și obligamentul ei de a da despăgubire încetează — prin prescripțiune; dar banii plătiți la poștă și încă neridicați de acolo, îi liberează poșta și după expirarea termenului de prescripțiune și chiar și fără reclamație, în interval de 3 ani dela încassare, dacă din documentele de manipulație ale poștei se poate constata că banii din cesiune de fapt au încurs în cassa poștei și nu s'au ridicat de acolo. După acest termen nici un fel de plată nu mai are loc, deoarece după 3 ani, astfel de bani nereclamați, se transmit la cassa statului.*

Lege despre izlazarile comune neîmpărțite.

(Continuare.)

§ 32. Dacă societatea se folosește la cumpărare de dreptul de prioritate, cedează competența cumpărată întregă, ori împărțită în părțile, cari nu sunt mai mici decât competența care dă îndreptățire la un vot, în schimbul unei contravalori, acelora dintre micii moșieri, cari se vor anunța într'un termen fix și cari amăsurat intereselor lor economice, au competența mai puțină de pășune. Dacă astfel de membri nu se anunță, atunci dintre cei ce se anunță, drept de preferință au micii moșieri din comuna, în care societatea își are sediul. Publicarea este a se repeta, până ce se anunță un cumpărător potrivit. Drepturile legate de o astfel de competență, în adunarea generală le exerciază, până la vânzare, un membru al societății, numit din partea prezidentului.

§ 33. In caz că se deneagă încuviințarea, membrul poate să-și cedeze societății competența sa, cu excepția cazului, când denegarea se face din motivul stabilit în § ul 29, alineatul 3. In urma cesiunii dreptul membrului înceată și competența sa trece la societate.

Cedarea este a se decreta, față de societate, în 30 de zile, socotite dela denegarea încuviințării. Dacă

* Amănunte referitoare la responsabilitatea și obligamentul de despăgubire al poștei se află în publicația oficială «Postai Tarifik és Postaiüzleti Szabályzat», precum și în o broșură, apărută de curând sub titlul de «A postai kártérítés alapelvei», care se poate procura dela autor: Dr. Forgón Lajos, postatanácsos, în Budapesta (Buda, kereskedelmi miniszterium).

competența e intabulată, pentru a fi cesiunea valabilă e necesară trecerea declarațiunii într'un document, pe baza căruia să se poată face intabularea în cartea funduară. Despre efectuarea intabulării are să se îngrijască societatea.

Dispoziția paragrafului 32 se referă și la competențele câștigate pe temeiul acestui paragraf.

§ 34. Cu privire la execuția ordonată asupra competenței de folosință a membrului, procedura execuțională este a se aplică, în mod corespunșator, după normele referitoare la realitățile neintabulate.

Dacă asupra competenței de proprietate ori de folosință a vreunui membru se ordonează execuția, autoritatea de carte funduară e datoare să comunice societății publicațiunea de licitare.

Dacă competența respectivului se pune în vânzare, pe calea licitației, împreună cu o altă realitate a sa, societatea poate să ceară, în opt zile dela primirea publicațiunii de licitare, ca competența să fie pusă separat în licitație. Autoritatea de carte funduară decide asupra acestei rugări, precum și asupra eventualelor reprezentațiuni înaintate din partea celor interesați în chestia modificării condițiunilor de licitare, în înțelesul normelor, cari regulează procedura în privința aceasta. (Art. de lege LX dela 1881, §-ul 165.)

Societatea poate face ofert la licitație, în ce privește competența, fără cauțiune. Dacă face supra-ofert, nu are să depună nici cauție, și nici cheltuelile noiei licități nu are să le anticipeze. In celelalte, și pentru societate servesc de cinosură dispozițiile din procedura execuțională, referitoare la licitanții dispensați dela depunerea cauțiunii.

Dispozițiile din §-ul 31 alineatul 4 și cele din §-ul 32 își află și aici aplicarea corespunșatoare.

§ 35. Membriilor compet drepturile stabilite în lege și în statute.

Fiecare membru al societății, în proporția competenței sale, are drept de folosință, în înțelesul statutelor, asupra pășunei aparținătoare societății, și dreptul de a pretinde, în caz de desființare, partea corespunșatoare din venitele societății.

Membrul poate să-și cedeze altuia dreptul de folosință asupra pășunei. Statutele pot răstrânge acest drept de cedare, astfel, că anumite persoane, mai ales membri ai societății, ori locuitori din comună, pe lângă condițiuni egale au preferință față de alții la câștigarea folosinței, și pentru mai bună asigurare se poate spune și aceea în statute, că cedarea folosinței se poate face numai prin mijlocirea societății.

§ 36. Societatea poate încassă taxe de pășunat, sau alte taxe de folosință, dela membrii cari folosesc imobilele aparținătoare societății, sau averea societății, întrucât taxele sunt necesare pentru acoperirea cheltuelilor societății.

§ 37. Societatea e datoare să reguleze folosința pășunei aflătoare în chivernisirea ei, iar în scopul acesta are să compună un regulament despre pășunat. Ministrul de agricultură pune spre acest scop un

termin fix. La stabilirea regulamentului de pășunat sunt normative dispozițiile cuprinse în paragrafii 13 și 14. Dacă e de dorit, în interesul prăsirei de vite, ministrul de agricultură poate stabili singur regulamentul despre pășunat, chiar și în cazuri, cari nu sunt determinate în paragrafii amintiți.

Dacă cei îndreptățiți (§-ul 35) nu scot la pășune atâtea vite, câte ar avea dreptul să scoată, sau câte, amăsurat mărimii pășunii și amăsurat calității ei, s'ar putea scoate după principiile economiei raționale fără periclitarea intereselor membrilor, referitoare la prăsirea de vite, — societatea, până la limitele acestea, poate permite, din an în an, în schimbul unei taxe corespunșătoare pentru folosirea pășunii, în prima linie aceea, ca membrii cu mici proprietăți, cari amăsurat gospodăriei lor au puțină competență de pășune, să poată scoate la pășune un număr mai mare de vite decum e cel corespunșător competenței lor; în linia a doua apoi aceea, ca pășunea să o poată folosi și astfel de mici proprietari, din localitatea societății, ori din apropiere, cari nu sunt membri ai societății, dacă ei înșiși nu au pășune suficientă și dacă promovarea economiei lor formează interes public.

§ 38. Cheltuelile, înțelegându-se aci și rentele, amortizările, interesele și accesoriiile plătite după împrumuturi luate din partea societății, ori alte îndatoriri societare, sunt a se acoperi în prima linie din taxele de pășunat și de folosință, cum și din alte venituri ordinare ale realităților și ale averii aparținătoare societății.

Intrucât cheltuelile nu s'ar putea acoperi din venituri, pentru acoperirea sumei restante se pot repartiza pe membri, în proporția competențelor lor, taxe de membri.

După taxele, cari nu se plătesc la terminul stabilit, se compută interese de întârziere, 5%, dela ziua scadenței până la ziua plătirii lor.

Membrul poartă răspundere personală față de societate pentru taxele repartizate după competența sa, decăzute pe vremea când eră membru, și rămâne responsabil pentru ele și dacă înceată de a mai fi membru.

§ 39. Societatea e datoare să încunoștiințeze membrii, pe cale potrivită, în fiecare an, despre taxele stabilite și despre scadența lor.

Dacă vreun membru află, că e vătămătoare repartizarea, fie cu privire la îndreptățirea ei, ori la suma în care e stabilită, fie în urma înțrării prescripției, în ce privește dreptul de repartizare, poate înainta plânsoare la comitetul societății, în 15 zile dela comunicarea hotărârii, iar în contra hotărârii comitetului plânsoare la comisiunea administrativă, și în contra hotărârii aduse din partea acesteia recurs la ministrul de agricultură.

§ 40. Taxele repartizate din partea societății pe membrii ei, înțelegându-se aci și taxele pășunatului, ori taxele plătite pentru alte folosințe; mai departe interesele de întârziere după aceste contribuiri, for-

mează astfel de sarcini pentru competențele membrilor, fie cu privire la proprietate, fie cu privire la folosință, cari sunt de natura dărilor directe, și în caz că se ordonează licitația asupra competenței, întrucât scadența lor cade în cadrele celor trei ani din urmă, socotiți dela ziua ridicării la valoare a licitației, au să fie plătite din prețul de cumpărare înaintea oricăror altor pretensiuni, cari în înțelesul legilor anterioare nu ar avea drept de prioritate, fie ele chiar și intabulate în cartea funduară. Contribuțiile societății și interesele lor sunt a se încasa, dacă nu se plătesc la timp, ca și dările publice.

Dacă o competență oarecare, ca proprietate, formează partea întregitoare a unui alt corp imobil, introdus în cartea funduară, și cu acest corp deodată ajunge la licitație, — prețul de cumpărare, plătit într'una, este a se împărți între competența de pășune și corpul imobil din cartea funduară în proporția valorii lor, și datoriile cari ating competența de pășune sunt a se acoperi numai din prețul de cumpărare, care cade pe competență. Valoarea competenței și a întregului corp imobil este a se stabili, din acest punct de vedere, astfel, cum se stabilește prețul de estimare la ordonarea licitației execuționale.

Conspectul societății despre restanțe, ori copia sau extrasul legalizat din partea antistiei comunale, formează document public execuționabil în procedura judecătorească.

§ 41. Societatea poate hotări, ca lucrările economice săvârșite în comun să fie prestate în natură.

Munca comună în astfel de caz o săvârșesc membrii societății în proporția competențelor lor de proprietate, ori de folosință. Munca aceasta comună poate fi rescumpărată cu bani, în suma stabilită de adunarea generală. Celce nu săvârșește munca comună, plătește valoarea ei în bani, încasați dela el la fel ca și taxele de membru, căci peste tot sumele de rescumpărare cad în categoria taxelor de membru.

§ 42. Statutele pot dispune, ca excedentul care rămâne după acoperirea cheltueleur din venitele societății, ori o parte a lui, să fie întrebuințat spre formarea unui fond de rezervă, pentru acoperirea cheltueleur neprevăzute ale societății, ori pentru acoperirea altor trebuințe extraordinare ale societății.

Dacă societatea a contractat un împrumut pe amortizare, ori are altă datorie de plătit în rate, întrucât legea aceasta nu dispune altcum (§-ul 82), trebuie format un fond de rezervă, care să corespundă cel puțin sumei pe care o dau 5% ale sumei anuale de amortizare, și fondul trebuie lăsat în ființă până la plățirea datoriei. Intrucât se află de necesar, în scopul acesta se pot pune taxe pe membri.

De altcum însă excedentul venitelor este a se împărți între membri, în proporția competențelor lor. Dar dacă societatea are venituri extraordinare, ministrul de agricultură poate ordona, ca suma aceasta, ori o parte a ei, împărțită pe mai mulți ani, să se întrebuințeze pentru acoperirea cheltueleur societății, ori

apoi, ca suma aceasta, ori o parte a ei, să se folosească la investiții economice, în scopurile prășirii de vite, pentru cumpărarea de realități, ori pentru plățirea de datorii, făcute din partea societății, și până se face lucrul acesta, să se administreze în mod fructificant, ca fond separat.

§ 43. Despre membrii societății (§-ul 28) este a se purta un registru, în care trebuie să se facă evidență din oficiu orice schimbare.

În registru au să fie introduși, după cartea funduară, conproprietarii, cu însemnarea proporției competenței lor, notată în cartea funduară. Întrucât fapta posesiune s'ar deosebi de starea din cartea funduară, trecerea în registru este a se face pe baza posesiunii faptice. Tot așa are să se întâmple și atunci, când singuraticii conproprietari, ori competențele lor, nu sunt notate în cartea funduară.

Pe aceia dintre îndreptățiți, a căror proporție de participare e cu totul nesigură, îi va introduce societatea în registru, până la regularea chestiei pe cale judecătorească, ca având între olaltă drepturi egale de participare.

Dacă registrul nu poate fi compus în înțelesul dispozițiilor de mai nainte, și nu are loc nici reorganizarea urbarială, ori segregarea, ministrul de agricultură poate ordona, ca cu privire la pășunea comună chestia îndreptățirii să poată fi regulată din oficiu, pe cale judecătorească. Modalitățile regulării pe cale judecătorească ministrul de justiție le stabilește pe calea ordinațiunii, în mod corespunzător normelor de drept referitoare la regularea proprietăților.

§ 44. Registrul (lista nominală) e act public, pe care fiecare interesat poate să-l iee în privire.

Normele amănunțite, referitoare la compunerea și purtarea registrului, le stabilește, pe calea ordinațiunii, ministrul de agricultură, în înțelegere cu ministrul de justiție.

(Va urma).

Dela adunarea gener. a „Băncii de asigurare“.

La dorința exprimată din partea mai multor acționari frunțași ai băncii noastre de asigurare, prezenți la adunarea generală din săptămâna trecută, am încercat să reconstruim și în cele următoare publicăm în întregime expunerile d-lui dir. I. I. Lăpădatu, privitoare la principiile, de cari a fost călăuzit în activitatea sa din anul prim și la compunerea primului bilanț al societății, ce conduce. Dl Lăpădatu a zis următoarele:

On. adunare generală!

Aș fi dorit să se facă bilanțului și activității noastre din anul trecut o critică cât mai largă și cât mai amănunțită. Aș fi dorit aceasta din două motive. Întâi pentru că știu, că adunarea generală este singurul loc competent, unde trebuie să se discute chestiunile unei societăți acționare și al doilea pentru că numai făcându-se critica necesară, se pot limpezi și

lămurii toate acele chestiuni, cari — în interesul bine priceput al întreprinderii însăș — nu e bine să rămână în nelămurire.

Conduc de aceste vederi, Vă rog să-mi dați voie să reflectez la obiecțiunile ce s'au făcut și se fac — regret că nu aici, ci în afară — relativ la bilanțul și activitatea noastră din anul trecut, obiecțiuni, cari poate tocmai prin faptul, că stăm în fața unei întreprinderi nouă și mai puțin înțeleasă, sunt foarte multe și foarte diverse.

Cunosc foarte bine obiecțiunile, ce s'au făcut și se fac. Ele se pot grupa în trei categorii. Unele se referă la *profitul anual*, pe care unii îl găsesc mic și necorăspunzător; altele privesc *politica noastră de afaceri*, cu care alții se arată nemulțumiți și — în fine — altele se raportează la *activitatea noastră externă* și la viitorul societății noastre.

Profitul se zice, că e mic și necorăspunzător. Nici eu nu pot zice că e mare. La nici o întâmplare însă nu mă pot alătura la părerea că — după împrejurări și în modul cum l-am dedus noi — n'ar fi corăspunzător.

Din raportul direcțiunii s'a putut vedea, că — dacă am fi voit — am fi putut arăta un profit cu mult mai mare, un profit poate chiar și dublu de cum am arătat. Am fi putut face aceasta fără a ne lua refugiul la proceduri neadmise de practică și lege. Și cu toate acestea n'am arătat. Nu, pentru că în prima linie am preferit bilanțul solid, socoteală clară și numai după aceea profit. Iar răspunderea pentru această procedură Vă rog să-mi dați voie să mi-o asumez mie, ca director al societății.

Când m'am hotărât însă să purced astfel, am știut, că vor fi nemulțămiri și că concurența și unele condee simbriașe, vor covăci o armă veninoasă în contra societății noastre. Am știut bine aceasta și cu toate acestea nu m'am putut hotări să purced altfel. Și cât de ușor mi-ar fi fost să fac contrarul, să arăt profit mai mare, mai cu seamă că această procedură a mea pentru cece au înțelegere față de bilanțul unei întreprinderi de asigurare n'ar fi fost un lucru neobicit, iar pentru cei ce se uită numai la cifra profitului curat, rezultatul unei astfel de proceduri ar fi fost de bună seamă mai bine venit. În tot cazul, pentru mine personal — cel puțin în prezent — ar fi fost mai comod și mai plăcut. Și totuș nu m'am putut decide la acest pas. Am preferit să iau asupra mea odiul nemulțămirilor și să mă expun atacurilor concurenței și fiparului venal — de cari de altfel sunt convins, că nici în caz contrar n'aș fi scăpat — decât să lucrez contra unei convingeri, câștigate cu multă trudă și cu grele experiențe. — Am urmat acestor convingeri și pentru că am trecut de mult peste vrâsta, când m'ar mai putea mulțumi niște succese efemere și pentru că sunt atât de conștii de răspunderea, ce am luat asupra mea, încât această conștiință nu-mi permite a riscă nimic în detrimentul progresului sigur, oricât de încet ar fi el.

Mi-am dat din vreme seamă de consecvențele procedurii urmate. Am prevăzut svârcolirile concurenței și a celor puși în serviciul ei. Nu mi-am putut închipui însă, că aeeasta să meargă până la uitarea de sine. Nu mi-am putut închipui ca concurența să găsească chiar și între acționarii societății noastre o unealtă, care pe tema profitului mai redus, însă real și pozitiv, să alerge dela om la om, agitănd și exploatând lipsa de orientare a lumii laice în contra

propriei întreprinderi. Și nu mi-am putut închipui să se găsească condeie, oricât de dușmane ne-ar fi și oricât de indiferentă ar fi fost societatea față de ele, care să meargă până acolo încât să judece rezultatele activității noastre cu o lipsă de obiectivitate, care să-i ducă la denegarea propriului lor scris.

Unii dintre D-voastă cunosc desigur eșirile acestor condeie, căci s'au îngrijit să fie cunoscute. N'am așteptat obiectivitate; cu atât mai puțin să ni-se recunoască îndreptățirea procedurii reale și precaute la compunerea bilanțului. Ceeace însă nu făcut, e culmea rătăcirii. Din faptul că profitul curat e mai mic ca venitul brut al intereselor de capital, au iscodit consecvența — fără a arăta cauzele — că nu am fi lucrat cu profit industrial, profit de afaceri. A fost o apucătură, care poate prinde și asupra țării — tocmai de aceea — Vă rog să-mi îngăduiți a insista un moment mai mult.

Nu cunosc societate de asigurare, care — cel puțin în anii primi — să nu fie ajutată în cheltuelile sale și de venitele propriului său capital. V-aș putea dovedi aceasta cu zeci de exemple. Unul-două, vor fi, cred, suficiente: Societatea «Herceg-Bosna» înființată cu un an înaintea societății noastre cu un capital de 4 milioane din care însă a fost plătit 30%, adică 1.2 mil., a avut în bilanțul anului prim 65,249.66 cor. venit de interese și a realizat un profit curat de Cor. 41,254.73. Adecă aproape aceeași situație ca la societatea noastră. Și totuș cu o mare deosebire. Pe când noi n'am luat nici un filer de spese în activele bilanțului nostru, pe atunci societatea numită a luat suma de Cor. 146,393.26. Numai luând aceste spese între active a putut arăta profitul de Cor. 41,254.73. Și cu toate acestea credeți că a cutezat cineva să zică că această societate ar fi lucrat cu deficit industrial? Nu. Din contră. A fost remarcată ca o societate cu frumoase succese. — Și Vă încredințez că nici pe mine nu m-ar fi costat multă greutate, să fim apreciați astfel. — Tot asemenea de favorabil apreciată a fost la timpul său și societatea de asigurare a agricultorilor unguri, care în anul prim s'a ocupat numai cu incendiul, unde cheltuelile sunt neasămănat mai reduse. Și cu toate acestea și aceasta a avut un beneficiu net mai mic decât interesele de capital, iar în anul următor când a introdus și asigurările de viață, deși a repartizat spesele de acviziție pe 10 ani, le-a încheiat cu deficit. Și altele.

Din acestea se va putea înțelege seriozitatea criticei, ce ni s'a făcut, chiar nouă, cari nici când n'am făcut secret, că puterea noastră constă între altele tocmai în o mai bună rentabilitate a capitalurilor noastre. Și pot spune deja de pe acum că și în viitor venitul nostru se va realiza cu deosebire din interesele de capitaluri, cari vor fi cu atât mai mari cu cât ni-se vor înmulți rezervele de premii.

E interesant însă, ca pe când aceste condee simbriașe nouă ne-au prescris o sentință atât de drastică, care pentru alții a fost preschimbata în titlu de onoare, nu ni-s'a remarcat nici măcar un moment al solidității și realității bilanțului. Nu, pentru că atunci se desvăliau cauzele, pentru cari profitul a fost mai mic ca venitele de interese. Și aceasta ar fi justificat și resturnat întreaga critica ce ni s'a făcut. A trebuit să vină însă reviste din străinătate, care să facă aceasta și încă în formă cum nu ne-am așteptat. A mai insistă asupra acestei chestiuni, cred, e de prisos. Intențiunea și mobilul atacurilor de concurență desigur sunt evidente. Tocmai de aceea permiteți-mi să trec la o a doua obiecțiune ce ni-se face: critică politicii noastre de afaceri.

La acest obiect se indică cu deosebire trei momente: că am produs afaceri puține, că sunt foarte scumpe și că dăm prea mult la reasigurători.

Afacerile produse nu sunt multe și ar fi trist dacă directorul ar fi mulțumit cu mulțimea lor. La afaceri însă nu mulțimea e determinantă, ci soliditatea și bonitatea lor. Din aceste puncte de vedere trebuie să se judece afacerile unei bănci de asigurare și nu e virtute mai mare pentru un asureur decât a se ști stăpâni la primirea afacerilor. Sub aceste raporturi afacerile realizate sunt suficiente pentru împrejurările noastre și pentru un institut începător. Sunt atâtea câte am contemplat a ajunge pentru anul prim și câte poate suportă un bilanț real și solid. Afaceri multe nu e greu a produce. Aș fi putut și eu produce neasămănat mai mult, mai cu samă dacă aș fi omul care să arunce totul pe o singură foaie și dacă n'aș avea ambițiunea a nu mă număra între oameni, cari nu mai au ce perde. Nu m'ar fi costat nici o greutate să fi înființat 4-5 agenturi principale, cu secretari și acvizitori cât mai mulți. Producția ar fi fost cu mult mai mare, dar desigur că și între activele societății Dv. ați fi găsit astăzi o considerabilă sumă, ca spese de organizare și acviziție. Eu din parte-mi la așa ceva nu mă pot pretă. Oamenii lucrează după anumite principii. La unii mai severe, la alții mai liberale. În asigurare însă numai după principii severe se poate lucra. Astfel eu nu am voit a lucra decât numai cu mijloacele, ce le avem peste capitalul societar și rezerva de premii a asigurărilor de viață. De aceste capitaluri n'am voit a mă atinge nici chiar cu rizicul de a renunța total la profit. Din parte-mi risc ori și ce pentru societate; capitalul societar însă și rezervele asigurărilor de viață nu voiesc a le riscă pentru nimic în lume. Altul poate să o facă și dacă Dv. ați află că interesul societății cere aceasta — n'are decât să se însinue și eu bucuros îi fac loc.

Ni se zice că afacerile sunt scumpe. Mai corect ar fi să se zică, că se arată scumpe, pentru că de fapt sunt mai eftine ca la alte societăți. Se arată, sau au eșit scumpe. Întăiu pentru că spesele de acviziție s'au amortizat pe deantregul. Eșiau însă cu mult mai eftine, dacă aceste spese le împărțiam pe mai mulți ani. Dacă le repartizam nu mai mult decât numai pe cinci ani s'ar fi redus la jumătate — dar, firește, în detrimentul realității bilanțului. Dar apoi spesele unei societăți începătoare — un lucru care se arată de altfel și la băncile de credit — totdeauna sunt relativ și în %, mai mari ca ale unei societăți care a trecut peste anii începutului. Pentru o circulație de un milion — mai cu samă la un aranjament tehnic atât de complicat ca la o întreprindere de asigurare — adeseori trebuiesc tot aceleași puteri de lucru ca și la o circulație de trei ori mai mare. — Aceste două momente considerate — nimenea nu va mai putea zice că spesele sunt multe.

Ni se spune — în fine — că prea reasigurăm mult și că profitul merge la reasigurători. Că de ce am urmat astfel, am arătat în raportul direcțiunii către adunarea generală. Am arătat, că am urmat astfel pentru că, societate tineră fiind, numai astfel ne-am putut acoperi rizicurile la cari ne-am angajat. Întâmplarea, dar — mă credeți — că și precauțiunea noastră, au adus cu sine, că pagubele au fost minimale. De aci oamenii deduc că a fost o prostie să reasigurăm așa mult. Ei bine, ce ar fi fost dacă pagubele, nu prin catastrofe pe cari nime nu le poate înlătura, ci prin împrejurări normale ar fi fost mai multe și cvotele de reasigurări mai reduse? Deficitul ar fi fost

iminent. Și atunci oare nu m'ar fi luat lumea la răspundere pentru lipsa de precauțiune? Abia cred!

Măsura de reasigurare — mai cu samă la afacerile de incendiu — nu se poate determina prin regulile și norme hotărâte. Indicii sunt numai experiențele și judecata individuală. Mie experiențele mi-au lipsit total. Judecata am avut-o, însă pe a mea și nu pe a altora. După capul meu am aflat că e mai bine să reasigur mai mult și să obținem un profit mai redus, însă cu atât mai probabil. N'am voit să joc la ruletă. Și nimenea nu-mi poate cere să lucrez decât numai după judecata și instinctele mele. Se poate că alții ar fi făcut altcum și poate ar fi eșit prin întâmplare mai bine. Cu aceea însă că ce ar fi făcut altul și cum ar eși el — și în special cu aceea ce n'a făcut — e cam greu de socotit.

*

Dar, Onorată adunare, critica cea mai obicinuită și la care se simte chemat ori și cine, e că în activitatea noastră externă lăsăm mult de dorit. Așa va fi, pentru că nu poate fi altcum câtă vreme nu se arată puteri mai bune, care să și lucreze nu numai să critice dela masa albă. Da, suntem lipsiți de dexteritate și de rutină. Să mă credeți însă că nu este numai lipsa noastră de dexteritate, ci și — ori în deosebi — greutatea ce întâlnim. Eu am obicinuit să privesc lumea așa cum este: cu nimic mai bună decât în realitate. Conced chiar, până la un oarecare grad și îndreptățirea intereselor individuale-materiale, în contul intereselor de obște. Prin urmare n'am așteptat să fim primiți cu alaiu și nici nu voiu aștepta nici de aci înainte. Aștept ca lumea să aibă un dram de înțelegere mai mult pentru greutatea unor oameni începători pe un teren nou. Aștept ca cel puțin între împrejurări și condițiuni egale, să nu fim delăturați, și ca lumea să nu se rușineze de activitatea noastră, care e drept nu e tocmai plăcută, dar desigur tot atât de nobilă și folositoare, ca activitatea ori căruia român intelectual. Aștept să ni-se dea sprijin, nu milă. Căci noi bine știm că viitorul societății noastre nu se cerșește, ci se eluptă. — E atâta teren de exploatat încât — chiar având sprijin — vor trece mulți ani până să-l putem exploata. Sute de mii și milioane plătim în premiile de asigurare. Problema noastră e să le adunăm. Pentru aceasta trebuie luptă atât în afară cât și înăuntru, căci întreaga activitate la întreprinderile de asigurare nu este altceva decât un vecinic războiu să câștigi și să menții, ce ai câștigat. Noi suntem deja în mișcare, dar ca să nu fim învinși ne trebuie sprijinul ori căruia om de bine, pe care dacă îl vom avea — va fi cu neputință să nu producem și rezultate. Rezultate pozitive și nu cifre fără temei, pe care eu din parte-mi le voiu sacrifica totdeauna fără cruțare pentru izbânda adevărului și realității.

„Bistrițiana“.

Cu anul 1912 acest institut bine reputat și solid a împlinit al 25-lea an al existenței sale, în care timp, ca una dintre cele mai vechi bănci românești din com. Bistrița-Năsăud a făcut poporului nostru din ținutul său, cele mai, bune servicii, scăpându-l din ghiarele cămătarilor și ajutându-l a-și păstra și înmulți avutul. A fost întemeiată la anul 1888 cu capital social de K 80.000 (în 400 acții à K 200) la inițiativa lui: Gavrilă Man, Dănilă Lica, Alex. Silași, Iacob Morariu, Samoilă Pop, Ioan Ciocan, Basil Popițianu,

Ciril Deac., I. Mărginean, Ilie Burduhos și Macedon Man. Aceștia cu excepția lui Gavr. Man, instituit ca director executiv și a lui I. Mărginean, Ilie Burduhos și Macedon Man, au format totodată și primul consiliu de direcțiune a institutului.

Capitalul social de K 80,000 a fost urcat la anul 1908 la K 240,000 cu care operează institutul și azi, prin centrala sa și cele 3 filiale din Teaca, Beclean și Rodna-veche. O deosebită atențiune a dat acest institut dotării fondului de rezervă, care azi este egal cu capitalul soc. adică de K 240,000, pe lângă care dispune și de un Fond de pensiuine de K 94,145 întemeiat la 1892 și de un Fond pentru scopuri filantropice de K 10.500. Depozitele spre fructificare s'au dezvoltat dela K 36,211, cât au fost la 1888 la considerabila sumă de K 1.428,954. Pentru scopuri filantropice a sacrificat «Bistrițiana» în cei 25 ani trecuți suma de K 22,621.

Din prilejul adunării generale jubilară ținută la 20 c.t., la propunerea direcțiunii, s'a întemeiat un fond jubilar, cu suma inițială de K 5000. «Fondul Gavril Man și M. Mihailaș», care se va augmenta an de an din profitul net cu câte K 500. Interesele lui se vor întrebuița pentru ajutoare și burse pentru tineri meseriași, industriași și comercianți români. Totodată s'a hotărât a se compută funcționarilor anul jubilar dublu la pensiuine.

La adunarea generală a institutului jubilar, precum aflăm au participat și reprezentanții băncii surore din localitate, «Coroana», ceea ce a făcut cea mai excelentă impresie și dovedește spiritul de bună înțelegere și frățietate, ce stăpânește pe conducătorii celor două bănci fruntașe ale noastre din Bistrița.

Dorim și din parte-ne cea mai deplină prosperitate institutului jubilar, în al doilea pătrar de veac în care a intrat. Înainte!

Dela „Solidaritatea“.

— Ședința plenară a direcțiunii dela 21 Martie 1913. —

Cum am anunțat în numărul trecut al revistei noastre, Vineri în 21 l. crt., direcțiunea «Solidarității» a ținut ședința plenară în care s'au pertractat și rezolvit diferite chestiuni de interes pentru băncile asociate. Despre decursul acestei ședințe raportăm următoarele:

I. S'a prezentat și desbătut raportul secretarului relativ la activitatea din anul acesta a revizorilor experți și împreună cu acest raport s'au luat în discuție și mai multe rapoarte despre revizuirile făcute. Direcțiunea a constatat și de data aceasta, ca revizorii experți îndeplinesc o lucrare folositoare și îndrumările, ce le dau băncilor sunt de mare preț. În legătură cu aceste rapoarte, biroul direcțional a fost conștient să convoace — din prilejul proximei adunări generale a «Solidarității» — a III-a conferință a revizorilor-experti, a cărei material de discuție îl pregește secretarul.

II. S'a prezentat mai multe cereri de ale băncilor de a fi primite membrii la «Solidaritatea». A fost primită o singură bancă, «Maramurășana» din Sighetul Marmației. Unor-altor bănci li s'a condiționat primirea de îndeplinirea anumitor măsuri, impuse prin revizorii cari le-au revizuit în mod prealabil.

III. S'a discutat situația unor bănci, la cari se intenționează fuziunea cu alte institute și cărora direcțiunea «Solidarității» le-a oferit tot sprijinul ei.

IV. Secretarul a prezentat o propunere și motivarea relativ la înființarea unui concordat al băncilor, al cărui scop ar fi sprijinirea reciprocă pentru situații financiare mai grele. Proiectul prezentat a fost dat unei comisii spre studiere și raportare. În comisiune au fost exmiși Dl. dir. S. Raicu, Dl. Dom. Rațiu și secretarul «Solidarității».

V. În ședința aceasta s'a decis — în fine — ca «Solidaritatea» să ofere D-lui Prof. I. Socaciu dela școala com. din Brașov să-i tipărească tractatul de Economie politică, ce l are în manuscris. Cine cunoaște acest valoros tractat, la care un om dedicat exclusiv studiilor de economie politică a lucrat ani întregi, augmentându-l cu tot ce știința a dat la iveală pe acest teren, va înțelege că «Solidaritatea» prin hotărârea ei face științei și culturii noastre un real și prețios serviciu.

VI. În sfârșit direcțiunea a autorizat biroul să pregătească lucrările necesare pentru adunarea generală, care se va convoca în locul și timpul ce se va afla de bine. Proxima ședință a direcțiunii se va ține în preziua adunării generale.

REVISTA FINANCIARA.

Situațiunea.

Sibiu, 27 Martie 1913.

Situația pieței internaționale de bani este neșchimbată, încordată. Sumarele câtorva bănci de emisiune importante, cum sunt Banca imp. germană și Banca Austro-Ungară, ce este drept, s'au mai îmbunătățit, totuși ele poartă încă signatură situației. În Berlin discontul privat a cotaț 6%, bani de zi s'au oferit cu 5%, iar bani pro ultimo cu 8—8¼%. În London încă se menține scumpetea de bani și discontul privat a cotaț 4¾%, numai ⅓% sub rata oficială. În Paris în fine, discontul privat este egal cu etalonul oficial și aurul este atât de rar, încât în multe cazuri s'au plătit pentru o piesă de 20 franci aur un agio de 5%, adică 1 franc.

În piața internă încă nu se remarcă nici o schimbare spre bine. Singurul izvor de bani, după ce alți oferiți lipsesc, este aproape numai Banca Austro-Ungară, unde înaintările iau zilnic proporții mari. Discontul privat a cotaț în Budapesta 5¾%, dar numai nominal. În Viena 5¾%—5⅓%.

CRONICĂ.

Un abuz condamnat. Ne aflăm din nou în neplăcuta situație de a trebui să ne ocupăm cu «Ajutorul», faimoasa bancă din Șeica-mare, acest cuib de ceartă și hărțuiri nesfârșite. Conducătorii acestui institut și-au permis un abuz din cele mai condamnabile cu numele unui revizor expert al «Solidarității».

Indică în raportul anual pe 1912 pe dl. Mateiu C. Jiga, directorul «Furnicii» din Făgăraș, ca membru al comitetului de supraveghiere, deși precum reese din «Declarația», ce o publicăm la alt loc al revistei noastre, dl. Jiga n'a fost ales în comitetul de supraveghiere de nici o adunare generală și a și refuzat din capul locului stăruințele, ce s'au depus pe lângă el de a intra în cuibul de neînțelegeri, ce se numește «Ajutorul».

S'a comis însă și un alt abuz nepermis din partea «Ajutorului», făcându-se lângă semnătura d-lui

Jiga, de pe bilanțul 1912, revizuit de D-sa adausul de «Revizor expert al «Solidarității», deși bine au știut conducătorii «Ajutorului», că d-nul Jiga a revizuit bilanțul ca om privat și nu ca revizor al «Solidarității», între membrii căreia acest institut nici n'a fost și nici n'a putut fi admis.

Ce a intenționat «Ajutorul» cu aceste manopere neloiale și neadmise între oamenii corecți și cari constituie totodată un abuz din cele mai condamnabile?

*

O reuniune mântuitoare de Săcui voiește să înființeze un patriot îngrijit de soarta Maghiarimii din Ardeal în urma „cuceririlor“ băncilor române. Este vorba de o reuniune unică în felul ei, cum nu a mai fost și nu va mai fi. Căci iată, care are să fie scopul noii reuniuni: „întărirea materială individuală a fiecărui maghiar, locuitor în părțile ardelenne, mântuirea celor în primejdie de a cădea, după aceea apoi cucerire de teren pe toată linia și în toate direcțiile“. Bani spre acest scop — zice — se vor afla. Mai trebuie oameni!

Înfăptuită și pusă în funcțiune această reuniune-minune — zicem noi — nu numai vor fi mântuiți Săcuii de peire, ci s'a aflat totodată și cheia adevărată a maghiarizării. În vederea întăririi materiale individuale o mulțime de nemaghiari se vor da Săcui!

*

Apel. Senatul școlar al școlii confesionale române din Șimleul-Silvaniei, școală întemeiată din munificența institutului „Silvania“ din Șimleu, dar primejduită acum în existența sa din lipsă de mijloace pentru susținerea ei — adresează cu data de 2 crt. un călduros apel către băncile noastre ca acestea să-i vină în ajutor cu obolul lor pentru a mântui școala de cădere. Contribuirile sunt a se trimite direct curatorului Dr. Victor Deleu, avocat în Șimleu

Declarațiune.

În raportul tipărit al băncii «Ajutorul» din Șeica-Mare pe 1912 figurează și numele meu între membrii comitetului de supraveghiere.

Declar, că eu nu am fost ales în calitatea aceasta prin nici o adunare generală a institutului. Am fost propus din partea Direcțiunii spre alegere la adunarea generală din 23 Februarie 1913, însă din cauza neînțelegerilor invitate între Direcțiune și casarul institutului — Domnul Ioan Ițu — am refuzat să intru în șirul membrilor comitetului de supraveghiere.

Făgăraș, în 27 Martie 1913.

Mateiu C. Jiga,
director la «Furnica».

Poșta Redacțiunii.

D-lui E. C. în B. Primit cu mulțămintă. Urmează scrisoare.

S U M A R.

Din trecutul chestiei cooperativelor la noi și faza ei actuală. — Responsabilitatea poștei. — Legea despre izlazarile comune neîmpărțite. — Dela adunarea generală a „Băncii generale de asigurare“. — „Bistrițiana“. — Dela „Solidaritatea“. — Revista financiară: Situațiunea. — Cronică: Un abuz condamnat, O reuniune mântuitoare de săcui, Apel. — Declarațiune. — Poșta redacțiunii.

„VĂLEANA“, reuniune de păstrare și credit ca însoțire în Măhaciu.

CONVOACARE.

Membrii reuniunii de păstrare și credit «VĂLEANA» ca însoțire se invită la

I-a adunare generală,

care se va ține la 7 April 1913 la 2 ore d. a. în localul școlii din Măhaciu.

Program:

1. Constituirea adunării.
2. Raportul direcțiunii și al comitetului de supraveghiere despre anul de gestiune expirat.
3. Hotărârea asupra veniturii și darea absolutorului direcțiunii și comitetului de reviziune.
4. Alegerea comitetului de supraveghiere pe 3 ani.
5. Eventuale propuneri.

Direcțiunea.

Activa—Vagyon.

Contul Bilanț cu 31 Dec. 1912. — Mérlegszámja 1912 Dec. hó 31-én.

Passiva—Teher.

		K	f			K	f
Bani în număr — Kézpénz			81.61	Părți fundamentale solvite — Üzleti részek		1,365.58	
Imprumuturi — Kölcsönök		16,532.14		Depuneri spre fructificare — Betétek		1,393.16	
Mobiliar — Felszerelés		140.00		Reescont — Vizszeszámított váltók		12,084.00	
Spese de fondare — Alap. költségek		300.00		Cont-Curent — Folyó számla		1,829.42	
				Interese anticipate — Előlegezett kamatok		233.14	
				Profit — Nyereség		148.45	
			17,053.75			17,053.75	

Spese — Kiadások.

Contul profit și pierdere. — Eredményszámja.

Venite — Bevételek.

		K	f			K	f
Interese de depuneri și după cuote -- Betéti és üzleti részek után kamatok			131.42	Interese după imprumuturi — Kamatok		1,171.15	
Interese de reescont -- Vizszeszámított kamat		1,055.59		Provizioni — Jutalékok		387.44	
Interese de Cont-Curent — Folyószámla kamat		127.62		Alte venite — Más jövedelmek		37.00	
Spese — Költségek		132.51					
Profit — Nyereség		148.45					
			1,595.59				1,595.59

Măhaciu (Aranyosmohács), 31 Dec. 1912.

DIRECȚIUNEA:

Gavril Pop m. p., dir. executiv.

Constantin Popa m. p.

Petru Barbos m. p.

Atanasiu Gârduș m. p.

Onișian Augustin m. p.

Moldovan Tomas m. p.

Iacob Mirea tunaru m. p.

S'a examinat și aflat în ordine.

Ioan Popu m. p.

Alexandru Părduțiu m. p.

Ioan Boldor m. p.

„INSOȚIREA DE CREDIT“ în Sig.

Activa — Vagyon.

Bilanț cu 31 Dec. 1912. — Mérlegszámja 1912. Dec. hó 31-én.

Passiva — Teher

		K	f			K	f
Cassa — Pénztári készlet			528.05	Părți fundamentale — Alaprészletek		3,420.00	
Imprumuturi acordate — Folyósított kölcsönök		35,455.00		Depuneri — Betétek		7,645.02	
Avansuri pentru fosfat — Műtrágya beszerzés			760.52	Imprumut luat — Előlegek		24,900.00	
Mobiliar — Felszerelés	288.00			Fond de rezervă — Tartalékalap		100.00	
Amortizare — Leírás	28.00		260.00	Dare restantă — Hátralékos adó		68.30	
Spese de fondare — Alapítási költségek	240.00			Interese anticipate — Előre beszedett kamatok		1,046.30	
Amortizare — Leírás	60.00		180.00	Profit curat — Tiszta nyereség		377.75	
Interese anticipate — Előre fizetett kamatok		373.80					
			37,557.37				37,557.37

Eșite — Kiadás.

Contul Profit și Pierderi — Nyereség és veszteség számla.

Intrate — Bevétel.

		K	f			K	f
Interese după depuneri — Betét kamatok			480.14	Interese dela imprumuturi — Kötvénykölcsönök kamatai		2,647.08	
Interese după imprumut — Előleg kamatai		2,238.27		Provizioni — Jutalékok		974.09	
Salare — Tiszti fizetések		240.00					
Arândă — Házbér		70.00					
Spese de administrare — Üzleti költségek		69.87					
Porto postal — Postaköltségek		9.13					
Dare după interese la depun. — Betétek kamatai		48.01					
Amortizări — Leírások		88.00					
Profit curat — Tiszta nyereség		377.75					
			3,621.17				3,621.17

Sig (Felsőszék), la 31 Decembrie 1912.

Direcțiunea: — Az igazgatóság:

Laurențiu Sima m. p.,
prez. — elnök.

Mihai Flonta m. p.,
v.-prez. — alelnök.

Ioan Cîrle m. p.

Flore Tuns m. p.

Vasile Flonta m. p.,
cassar. — pénztárnok.

Revăzut și aflat în ordine. — Átvizsgálatott és helyesnek találtatott:

Sig (Felsőszék), la 28 Februarie 1913.

Comitetul de supraveghiere: — A felügyelő bizottság:

Paul Nodiș m. p., prez. — elnök.

Mihai Borz m. p., v.-prez. — alelnök.

Teodor Cîrle m. p.

Teodor Flonta m. p.

Mihai Szabó m. p.

„BUCIUMANA“, reuniune de păstrare și anticipare în Bucium-Poeni

CONVOCARE.

Domnii acționari ai reuniunii de păstrare și anticipare «BUCIUMANA», se invită la

a XII-a adunare generală ordinară,

care se va ține Sâmbătă, în 12 Aprilie st. n. 1913, la 10 ore a. m., în localul reuniunii, cu următorul

Program:

1. Deschiderea adunării generale și constituirea (conform §-ului 24 din statute).
2. Alegerea comisiunii de trei pentru constatarea libelelor și a plenipotențelor întrate pe baza §-ului 21 din statute.
3. Rapoartele direcțiunii și a comitetului de supraveghiere de pe anul 1912 și darea absoluturului.
4. Decidere asupra împărțirii profitului curat.
5. Alegerea unui membru în direcțiune.
6. Satorirea marcelor de prezență.
7. Eventuale propuneri cari se vor face în scris cu 8 zile înainte de ținerea adunării generale (conform §-ului 20 din statute).
8. Alegerea alor doi membri pentru verificarea procesului verbal.

Domnii membri ai reuniunii, cari voesc a participa în persoană ori prin plenipotențiat, sunt rugați a-și depune libelele de solvire și plenipotențele cel mult până în 11 Aprilie st. n. 1913, la 4 ore p. m., la cassa reuniunii noastre.

La caz că adunarea generală ar fi incapabilă de concluze valide, lipsind voturile necesare, convocăm acum tot cu aceleași obiecte de pertractare a II-a adunare generală pe 22 Aprilie st. n. 1913, la 10 ore a. m., (conform §-ului 26 din statute).

Bucium-Poeni, la 22 Martie 1913.

Direcțiunea.

Activa.		Contul Bilanț cu 31 Decemvrie 1912.		Pasiva.	
		K	f		K f
Cassa în număr		739	62	Capital de cvote	22,250
Cambii escontate	88,719	—	—	„ incurs pto institutul «Buciumul»	6,267
„ cu acoperire hipotecară	38,387	—	127,106	Fond de rezervă	5,634
Efecte (acții)		500	—	„ „ penziune	1,279
Spese de fondare la inst. «Buciumul»		640	30	„ pto scopuri culturale	370
Realități		1,015	64	Depuneri spre fructificare	45,251
Mobilier		500	—	Cambii reescontate	42,976
Debitori		1,768	22	Depozite de cassă	4,263
Interese restante și de reescont anticipate		3,812	90	Cont-curent	880
				Interese după capital la institutul «Buciumul»	959
				Creditori	408
				Interese anticipate	1,828
				Profit curat	3,715
					7
					136,082
					68

Debit.		Contul Profit și Perdere.		Credit.	
		K	f		K f
Interese de depuneri	2,895	04		Interese dela cambii escontate	8,445
„ „ reescont	3,536	70	6,431	„ „ „ cu acop. hipot.	4,484
Salare	2,120	—	—	„ „ efecte (acții)	14
Chirie	120	—	—	Provizioane	1,144
Marce de prezență	26	—	—	Competință de scris	207
Porto	36	57		Provocări	512
Spese diverse, tipărituri, etc.	548	68	2,851		28
Dare erarială și comunală	1,229	58			
„ după interese la depuneri	294	61			
Competință de timbru	70	68	1,594		
Amortizare din pretensiuni cambiale	144	—			
„ „ mobilier	70	—	214		
Profit curat	3,715	75			
			14,807		14,807
			61		61

Bucium-Poeni, la 31 Decemvrie 1912.

N. Adamovici m. p., director executiv.

Nicolae I. Adamovici m. p., contabil.

MEMBRII DIRECȚIUNII:

N. Adamovici m. p. Alex. Jurca m. p. Ioan Țiandreu m. p. Adamovici m. p. Alex. Crâsnic m. p. Ioan Trifa m. p.

Subsemnatul comitet de supraveghiere am examinat conturile prezente și le-am aflat în consonanță cu registrele reuniunii.

Macaveiu Cutean m. p., prezident. Lazar Ceteraș m. p. Alexandru Bogdan m. p. Simion Jurca m. p.

Proprietar și editor: Constantin Popp

Tiparul Tipografiei arhiepiscopale în Sibiu.

Constantin Popp